

**DALĪBVALSTU MINISTRU KONFERENCES
REKOMENDĀCIJA nr. R(84) 2**

**PAR EIROPAS REĢIONĀLĀS/TELPISKĀS PLĀNOŠANAS
HARTU
(TORREMOLINOS HARTA)**

(Pieņemta 1984. gada 25. janvāra Ministru komitejas 336. sanāksmē)

Ministru komiteja saskaņā ar Eiropas Padomes statūtu 15. b pantu,

Atzīstot, ka Eiropas Padomes mērķis ir sasniegt lielāku vienotību starp tās biedriem, lai pasargātu un īstenotu tās ideālus un principus, kas ir tās kopīgais mantojums, un veicinātu tās ekonomisko un sociālo progresu;

Ņemot vērā Konsultatīvās asamblejas Rezolūciju nr. 687 (1979.) par Eiropas reģionālo plānošanu;

Ņemot vērā Eiropas Vietējo un reģionālo institūciju konferences viedokli par Eiropas Reģionālās plānošanas hartas gatavošanu, kas pievienota tās Rezolūcijai nr. 113 (1980.) par Eiropas integrācijas procesu;

Būdama pārliecināta, ka reģionālā/telpiskā plānošana ir nozīmīgs līdzeklis Eiropas sabiedrības progresam un ka ciešāka starptautiskā sadarbība šajā jomā ir svarīgs ieguldījums Eiropas identitātes stiprināšanā;

Atzīstot, ka sadarbībai šajā jomā ir nepieciešama nacionālās, reģionālās un vietējās reģionālās/telpiskās plānošanas koncepciju analīze, lai pielāgotu kopīgus principus (piemēram, reģionālo atšķirību samazināšanai) un tādējādi dziļāka pārskata sasniegšanai par telpas izmantošanu un organizēšanu, aktivitāšu izplatību, vides aizsardzību un dzīves kvalitātes uzlabošanu;

Būdama pārliecināta, ka būtiskās pārmaiņas, kas īstenotas Eiropas valstu ekonomiskajās un sociālajās struktūrās un šo valstu attiecības ar citām pasaules daļām rada nepieciešamību kritiski pārlūkot telpas organizācijas principus, lai novērstu to pilnīgu pakļaušanu īstermiņa ekonomiskajiem mērķiem, neņemot vērā sociālos, kultūras un vides aspektus;

Uzskatot, ka reģionālās/telpiskās plānošanas mērķiem ir nepieciešami jauni kritēriji, lai izvēlētos virzienu, ko nosaka tehniskais progress un to izmantotu saskaņā ar ekonomiskajām, sociālajām un vides prasībām;

Būdama pārliecināta, ka visiem Eiropas iedzīvotājiem ir jārada iespēja piemērotākā institucionālā kārtībā piedalīties reģionālās/telpiskās plānošanas pasākumu rosināšanā un īstenošanā;

Rekomendē dalībvalstu valdībām:

- a. to nacionālo politiku veidot, ņemot vērā principus un mērķus, kas noteikti Eiropas reģionālās/telpiskās plānošanas hartā, ko pieņēmusi Eiropas reģionālās plānošanas ministru konference un kas ir pievienota šai rekomendācijai;
- b. nodrošināt, ka šī harta tiek izplatīta pēc iespējas plašākā sabiedrībā un starp politiķiem vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

Pielikums rekomendācijai Nr. R(84) 2

EIROPAS REĢIONĀLĀS/TELPISKĀS PLĀNOŠANAS HARTA

Reģionālās/telpiskās plānošanas koncepcija

Reģionālā/telpiskā plānošana sabiedrības ekonomiskajai, sociālajai, kultūras un ekoloģiskajai politikai piešķir ģeogrāfisku skatījumu.

Vienlaicīgi tā ir gan zinātnes disciplīna, gan administratīvs līdzeklis, gan arī politika, kas izveidota kā starpdisciplināra un visaptveroša pieeja, kas vērsta uz līdzsvarotu reģionālo attīstību un saskaņā ar vispārējo stratēģiju uz atbilstošu telpas fizisku organizāciju.

Tās Eiropas dimensija.

Reģionālā/telpiskā plānošana veicina labāku telpas organizāciju Eiropā un meklē risinājumus problēmām, kuras pārsniedz vienas valsts robežas. Tādējādi tās mērķis ir kopīgas identitātes izjūtas radīšana, ņemot vērā Ziemeļu - Dienvidu un Austrumu - Rietumu attiecības.

Tās raksturīgās iezīmes.

Reģionālās/telpiskās plānošanas uzmanības centrā ir cilvēks un viņa labklājība, kā arī viņa mijiedarbība ar vidi. Tās mērķis ir nodrošināt katram indivīdam tādu

vides un dzīves kvalitāti, kas veicinātu viņa personības attīstību humānā mērogā plānotā vidē.

Reģionālajai/telpiskajai plānošanai ir jābūt demokrātiskai, visaptverošai, funkcionālai un orientētai uz ilgtermiņa perspektīvu.

Demokrātiska: to jāvada tā, lai nodrošinātu attiecīgo iedzīvotāju un viņu politisko pārstāvju līdzdalību,

Visaptveroša: tai jānodrošina dažādu nozaru politiku koordinācija un to vispārēja integrācija,

Funkcionāla: tai jāņem vērā reģionālā apziņa, kas, balstīta uz kopīgām vērtībām, kultūru un interesēm, reizēm šķērsojot administratīvās un teritoriālās robežas un vienlaicīgi ņemot vērā dažādu valstu atšķirīgās institucionālās sistēmas,

Ilgtermiņa: tai jāanalizē un jāņem vērā ekonomisko, sociālo, kultūras, ekoloģisko un vides iezīmju un procesu ilgtermiņa tendences un attīstība.

Tās darbība.

Reģionālajai/telpiskajai plānošanai jārespektē daudzveidīgie individuālie un institucionālie lēmumu pieņēmēji, kas ietekmē telpas organizēšanu, visu prognožu neprecizitāte, tirgus ietekme, administratīvo sistēmu specifiskās iezīmes un atšķirīgie sociāli ekonomiskie un vides apstākļi.

Tomēr tai jācenšas šīs ietekmes saskaņot pēc iespējas harmoniskāk.

Pamatmērķi

Reģionālā/telpiskā plānošana tiecas vienlaicīgi sasniegt:

- Līdzsvarotu reģionu sociāli ekonomisko attīstību

Ņemot vērā ekonomiskos procesus, kas ietekmē visu Eiropu, specifiskās reģionālās iezīmes, kā arī attīstības asu un komunikācijas tīklu svarīgo lomu, tai jākontrolē to reģionu izaugsme, kas ir pārāpdzīvoti vai pārāk ātri attīstās, jāveicina atpalikušo reģionu attīstība un jāsauglabā vai jāpielāgo infrastruktūra, kas ir būtiska to reģionu ekonomiskās atveseļošanas stimulēšanai, kuri ir atpalikuši vai arī kuras apdraud bezdarba problēmas, ko īpaši rada darbaspēka

migrācija Eiropā. Lai sociāli ekonomiski līdzsvarotu nomales teritorijas, kurām ir īpašas prasības un strukturāls potenciāls, tās būtu jāsaista ar Eiropas rūpniecības un ekonomiskajiem centriem.

- Dzīves kvalitātes uzlabošanu

Tā veicina ikdienas dzīves kvalitātes, tai skaitā, mājokļa, darba, kultūras, atpūtas iespēju vai sabiedrības attiecību uzlabošanu, kā arī katra indivīda labklājības vairošanu, radot darba vietas un nodrošinot atšķirīgām iedzīvotāju grupām atbilstošas ekonomiskās, kultūras un sociālās ērtības, kas izvietotas to optimālas izmantošanas vietās.

- Dabas resursu un dabas aizsardzības atbildīgu vadīšanu

Atbalstot stratēģijas, kas samazina konfliktus starp augošo pieprasījumu pēc dabas resursiem un nepieciešamību tos saglabāt, tiek meklēts risinājums, kā nodrošināt atbildīgu vides, augsnes, zemes dziļu, gaisa, ūdens, enerģijas resursu, faunas un floras apsaimniekošanu, īpaši ņemot vērā apvidus ar skaistu dabu un kultūras un arhitektūras mantojumu.

- Zemes racionālu izmantošanu

Lai sasniegtu iepriekšminētos mērķus, tā nosaka lielu pilsētu un rūpniecisko kompleksu, svarīgākās infrastruktūras izvietojumu, organizēšanu un attīstību, lauksaimniecības un meža zemju aizsardzību. Lai sasniegtu sabiedrībai svarīgus mērķus, katra reģionālās/telpiskās plānošanas politika ir noteikti jānodrošina ar atbilstīgu zemes izmantošanas politiku.

Reģionālās/telpiskās plānošanas mērķu īstenošana

Reģionālās/telpiskās plānošanas mērķu sasniegšana ir būtisks politisks jautājums.

Daudzas privātas un sabiedriskas aģentūras ar savu darbību sekmē telpas organizēšanas attīstīšanu un izmaiņšanu. Reģionālā/telpiskā plānošana atspoguļo vēlmi radīt starpdisciplīnu integrāciju un koordināciju, kā arī sadarbību starp iesaistītajām institūcijām:

- Tā meklē sadarbību starp dažādām nozarēm

Šie sadarbības centieni galvenokārt skar iedzīvotāju izvietojumu, ekonomiskās aktivitātes, mājokļus, sabiedriskos pakalpojumus un enerģijas piegādi, transportu, ūdens piegādi un attīrīšanu, trokšņu novēršanu un atkritumu izvietojumu, vides un dabas, vēstures, kultūras vērtību un resursu aizsardzību.

- *Tā veicina koordināciju un sadarbību starp dažādiem lēmumu pieņemšanas līmeņiem un finanšu resursu izlīdzināšanu*

Reģionālās/telpiskās plānošanas politikā iesaistītajām dažādām institūcijām ir jādeleģē vara, kā arī jāpiešķir atbilstoši finanšu līdzekļi šo lēmumu pieņemšanai un īstenošanai. Lai nodrošinātu optimālu sadarbību starp vietējo, reģionālo, nacionālo un Eiropas līmeni, kā arī pārrobežu sadarbību, tām savā rīcībā jāievēro pasākumi, kurus ievieš vai plāno augstākā un zemākā līmenī. No tā izriet, ka regulāri jānotiek savstarpējai informācijas apmaiņai.

Vietējā līmenī: vietējo pašvaldību attīstības plānu koordinācija, ņemot vērā reģionālajai un nacionālajai plānošanai būtiskas intereses.

Reģionālajā līmenī: vispiemērotākais līmenis reģionālās/telpiskās plānošanas īstenošanai, koordinācijai starp reģionālajām un vietējām un valsts institūcijām, kā arī starp kaimiņu valstu reģioniem;

Nacionālā līmenī: dažādu reģionālās/telpiskās plānošanas politiku un reģionālās palīdzības pasākumu koordinācija, kā arī valsts un reģionālo mērķu saskaņošana;

Eiropas līmenī: reģionālās/telpiskās plānošanas politiku koordinācija, lai sasniegtu Eiropas nozīmes mērķus un vispārēju līdzsvarotu attīstību.

Sabiedrības līdzdalība.

Jebkurai reģionālās/telpiskās plānošanas politikai neatkarīgi no līmeņa jābūt balstītai uz iedzīvotāju aktīvu līdzdalību. Ir būtiski, ka iedzīvotāji tiek skaidri un visaptveroši informēti visās plānošanas procesa stadijās institucionālo struktūru un kārtības ietvaros.

Eiropas sadarbības stiprināšana

Eiropas Reģionālās plānošanas ministru konference (CEMAT) ir ideāls politisks līdzeklis sadarbībai un iniciatīvai Eiropas līmenī.

- Tā stiprinās attiecības ar Eiropas Padomi un Eiropas Kopienu, kā arī ar attiecīgajām starpvalstu organizācijām. Tā sniegs regulārus pārskata ziņojumus par Eiropas sadarbību šajā jomā Parlamentārajai Asamblejai un Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību pastāvīgajai konferencei.

- Līdztekus starpvalstu politiskās sadarbības organizēšanai un stiprināšanai tā veicinās sadarbību tādās galvenajās praktiskajās plānošanas jomās kā ilgtermiņa prognozēšana, reģionālā statistika, kartogrāfija un terminoloģija. Tai ir jāapgūst zinātniskie, administratīvie, tehniskie un finansu līdzekļi, kuri ir būtiski šo mērķu sasniegšanai, it īpaši Eiropas reģionālās plānošanas koncepcijas izstrādāšanai.

* * *

Ministri aicina visas institūcijas, administrācijas un organizācijas, kuras nodarbojas ar reģionālās plānošanas problēmām, savā darbā ņemt vērā šīs Hartas saturu.

Šī Harta var tikt pārskatīta, lai pielāgotu to Eiropas sabiedrības vajadzībām.

Ministri apņemas ieteikt savām valdībām, lai tās ņemtu vērā šajā Hartā izvirzītos principus un mērķus un veicinātu starptautisko sadarbību reālas Eiropas plānošanas sasniegšanai.

Pielikums Eiropas reģionālās/telpiskās plānošanas hartai

Īpašie mērķi

Eiropas Ministru konference, kura ir atbildīga par reģionālo plānošanu lauku, pilsētu, pierobežas, kalnu un piekrastes teritorijās kā arī salās, ir jau savā darbā iestrādājusi visus šajā Hartā izvirzītos principus.

Lauku teritorijas ar lauksaimniecību kā galveno funkciju ir ļoti nozīmīgas. No ekonomiskā, sociālā, kultūras un ekoloģiskā aspekta tāpat kā no infrastruktūras un labiekārtojuma aspekta ir svarīgi radīt laukos atbilstošus dzīves apstākļus, īpaši, ņemot vērā atšķirības starp mazattīstītiem un nomaļiem lauku apvidiem un teritorijām līdzās lielām pilsētu aglomerācijām.

Attīstot apdzīvoto vietu tīklu, sociālās un ekonomiskās struktūras un transportu, šādās teritorijās ir jāievēro to specifiskās funkcijas, īpaši dabas ainavu saglabāšanā un pārvaldīšanā.

Pilsētu teritorijas lielā mērā veicina Eiropas attīstību, taču parasti to izaugsme ir grūti kontrolējama.

Līdzsvarotas apdzīvoto vietu struktūras izveidošanai ir nepieciešama sistemātiska teritorijas plānojumu īstenošana un ekonomiskās attīstības vadlīniju pielietošana, lai uzlabotu pilsētu iedzīvotāju dzīves apstākļus.

Īpaša uzmanība jāvelta dzīves apstākļu uzlabošanai, sabiedriskā transporta attīstīšanai un visiem līdzekļiem, lai ierobežotu pārmērīgu iedzīvotāju pārvietošanos no pilsētu centriem uz perifērijām.

Arhitektūras mantojuma, un kultūrvēsturisko teritoriju atjaunošanai ir jākļūst par visaptverošas pilsētu un lauku teritoriju plānošanas politikas integrētu sastāvdaļu.

Pierobežas teritorijām vairāk nekā citām ir nepieciešama starpvalstu koordinācijas politika. Šādas politikas nolūks ir robežu atvēršana un pārrobežu konsultācijas un sadarbības izveidošana, kā arī kopīga infrastruktūras izmantošana. Lai veicinātu aizvien ciešākas saskarsmes izveidošanos starp pierobežas teritoriju iedzīvotājiem, saskaņā ar "Eiropas pamatkonvenciju par teritoriālo kopienību vai pārvaldes institūciju pārrobežu sadarbību" valstīm būtu jāveicina tieša sadarbība starp attiecīgajiem reģioniem un vietējām pašvaldībām.

Pierobežas teritorijās nedrīkst īstenot nevienu projektu, kas varētu atstāt kaitīgu ietekmi uz kaimiņu valstu vidi, bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgajām valstīm.

Kalnu apgabali: Ņemot vērā šo teritoriju ekoloģisko, ekonomisko, sociālo, kultūras un lauksaimniecisko funkciju nozīmi un to vērtību kā dabas resursu krātuvi, ka arī šo darbību ierobežojumus, kas ietekmē šīs teritorijas, telpiskās plānošanas politikai ir jāpievērš īpaša uzmanība kalnu reģionu saglabāšanai un attīstībai.

Reģioniem ar strukturālām nepilnībām, kuros dzīves un darba apstākļi ir ļoti maz uzlabojušies galvenokārt vēsturisku iemeslu dēļ vai arī kuru atpalcības cēlonis ir izmaiņas to ekonomiskajā bāzē, ir nepieciešama īpaša palīdzība, ņemot vērā dzīves un darba apstākļu atšķirības dažādās valstīs.

Lejupslīdes reģioni: ir jāizstrādā īpaša politika tiem reģioniem, kuros ievērojami pavājinājusies ekonomiskā aktivitāte, kam seko rūpniecības pārstrukturēšanās un infrastruktūras un rūpniecisko iekārtu, kas bieži ir monostukturālas, novecošanās. Šo situāciju paātrina globālā konkurence, kas radusies jaunas starptautiskās darba dalīšanas rezultātā.

Piekrastes teritorijas un salas: Masu tūrisma un transporta attīstība Eiropā un piekrastes teritoriju, salu un jūras industrializācija rada nepieciešamību pēc īpašas šo reģionu politikas, lai nodrošinātu to līdzsvarotu attīstību un saskaņotu urbanizāciju, ievērojot vides saglabāšanu un reģionālās iezīmes. Ir jāpievērš vērība piekrastes teritoriju īpašajai lomai un to funkcijām sauszemes - jūras attiecībās un jūras transporta iespējās.